# СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXII. — Число 130. — Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 5. червня, 1924.

VOL. XXXII. — No. 130. — Jersey City, N. J., Thursday, June 5, 1924. — THREE CENTS


## Сенат не зважає на потреби фармерів та рішає відрочити наради.

ВАШІНГТОН, 3. червня. — Сенат згодився нині 53 голосами проти 36 покінч..., в найблизчу суботу свою сесію та розїхатися на вакації.

З огляду на те, що палата послів приняла таке саме рішеннє вчора, конґрес видно справді розїдеся, не звертаючи уваги на протести сенатора Ла Фолета та других членів поступового блоку, котрі хотіли довших нарад та ухваленя допомоги фармерам.

### ДОВКОЛА ФАРМЕРСЬКИХ ЗАКОНІВ.

ВАШІНГТОН, 3. червня. — Ледво сенатори з републиканської більшости рішилися відкинути проекти допомоги для фармерів, як вони довідалися, що сенатор Ла Фолет думає кандидувати власне на основі сього поступку републиканської більшости. Се примусило більшість конґресу розглянутися за якимсь законом в користь фармерів. Висувають тепер компромісовий проект, котрий визначує 200 міліонів долярів на піддержку експортового бюра для торговлі фармерськими виробами.

### ХОЧУТЬ ТАКИ ФОРДА.

ВАШІНГТОН, 3. червня. — Менчість комітету сенату для рільничих справ заявляє в своїй опінії, яка не годиться зі заявою більшости сього комітету, що з усіх проектів, предложених у справі використування федеральних фабрик та маєтку на острові Масел Шовлз, таки найкориснійший проект Форда.

### ПОБОЮЄТЬСЯ ВІЙНИ АМЕРИКИ З ЯПАНОМ.

НЮ ЙОРК, 3. червня. — Бредлі Фиск, адмірал американської военної фльоти, вислав до секретаря фльоти Вилбера листа, в котрому звертає йому увагу на небезпеку війни межи Злученими Державами та Япанам і на непідготованнє американської фльоти. Він каже, що на случай війни Злучені Держави мусять утратити Филипинські острови.

### КЛЕН ХОТІВ ВИВІСИТИ СВІЙ ПРАПОР ПОПРИ АМЕРИКАНСЬКИЙ В СЕНАТІ.

ВАШІНГТОН, 3. червня. — Перед верифікаційним комітетом сенату, що розбирає тепер справу вибору сенатора Мейфілда, ставав Бравн Гарвуд, колись високий урядник Ку-Клакс-Клена, та заявив, що Мейфілд був справді кандидатом Клена, що Клен видав на його вибори великі суми гроша та що, однак, не можна ствердити, кілько саме видано.

Межи инчим свідок заявив також, що Кленсмени задумали повісити свій прапор у сенаті попри прапор Злучених Держав. Свої зізнання свідок доказував листами других урядників сеї потайної орґанізації.

### АҐЕТАЦІЯ ПРОТИ КЛЕНА.

НЮ ЙОРК, 3. червня. — Аґітація кількох ліберальних місцевих ґазет проти Ку-Клакс-Клена починає видавати плоди. Делеґати на републиканську конвенцію зі стейту Мезури рішили домагатися від своєї партії заяви проти Клена.

### ВАЖНЕ РІШЕННЄ СУДУ ПРО ВИНАЙМУВАННЄ МЕШКАНЬ.

НЮ ЙОРК, 3. червня. — Апеляційний суд у Бруклині розбирав позов одного комірника, котрий позивав властителя дому за повернення йому шкоди, яку він зробив йому тим, що примусив його виноситися з його мешкання, вказавши йому, що він потребує сього мешкання для себе. Суд рішив, що коли властитель дому фалшиво представляє свому комірникови, що він потребує мешкання для себе і таким підступом викидає комірника, комірник має право до відшкодовання. Яко відшкодованнє він мавби право домагатися звороту коштів перепроваджування та ріжниці в ціні межи старим а новим мешканнєм.

### СКОНФІСКУВАЛИ 12,000 БОЧОК ПИВА.

МОНТРЕАЛЬ, Канада, 3. червня. — Американські федеральні урядники сконфіскували нині 12,000 бочок пива, призначених на висилку до Злучених Держав.

Ладунок мав їхати каналом та ріками до Ню Йорку, де його мала підняти одна деревна спілка.

### ГРІМ УДАРИВ У БАЛЬОН БЮРА ПОГОДИ.

БЕЛВИЛ, Илинойс, 3. червня. — Коло міста Бемента, в стейті Илинойсі, найдено розбиті тіла дра Лерой Майсинґера, урядника федерального бюра погоди, та його пільота поручника Джаймса Нілі з Філаделфії, котрі виїхали були у військовім бальоні на воздушні оглядини для бюра погоди. Тіло д-ра Майсинґера найдено в бальоновім кошику, котрий під тягаром упадку забився на дві стопи в землю. На чверть милі від нього найдено парашуту, а ще далі останки шовкового бальону. На основі оглядин сих останків військові знатоки прийшли до переконання, що вчений та летун погибли наслідком удару грому в бальон.

### НОВІ ЗЛОЧИНИ НА РАХУНОК СТУДЕНТІВ-МІЛІОНЕРІВ.

ШИКАҐО, 3. червня. — Поліція стала робити слідство, чи нема звязку межи смертю Мейвина Волфа, богатого Жида, та студента Ф. Трейсі, а Ричардом Ловбом та Натаном Леополдом, молодими студентами, синами шикаґовських міліонерів, котрі вбили 13-літнього сина третого міліонера Франкса.

Волф пропав безвісти ще 7. квітня, і його тіло найдено в озері аж 8. мая. З огляду на те, що його знали всі як веселого, безжурного та дуже богатого чоловіка, поліція припускає, що два міліонери-вбийники мають щось спільного й зі сим вбийством.

Рім, шікаґовський шофер, на котрого хтось напав та витяв желези, ще раз заявив, що він пізнає обох злочинців яко тих, що на нього напали.

### ВЗЯВ НА СЕБЕ ВИНУ, ЩОБИ РАТУВАТИ ТОВАРИША.

НЮ ЙОРК, 3. червня. — Міська поліція арештувала оногді 18-літного Чарлза Вебера та старшого вже Фредерика Райха. Поліцай, що слідвд за ними, найшов у їх комнаті револьвер.

На здивованнє поліційного судді, перед котрим їх поставлено, Вебер заявив, що револьвер не належить до Райха, але до нього. Суддя догадався, що се Вебер хоче ратувати Райха пере довголітною вязницею, яка йому грозить за нощеннє оружа з огляду на те, що він уже був три рази караний за вдом і нощеннє оружа; однак суддя був примушений випустити Райха на волю та віддати його товариша до слідчого арешту. Суддя думає застрашити Вебера виглядами тяжкої кари до признання своєї посвяти для товариша. Роидна Вебера теж думає, що він ніколи револьвера не носив.

### УРЯДОВЕ ПОТВЕРДЖЕННЄ ПРО ІМЕНОВАННЄ ЕПИСКОПІВ.

Апонстольський делеґат у Вашинґтоні, монсіньор Пієтро Фумасоні/Біонді прислав адміністратови о. Петрови Понятишину, писмо з датою: Вашинґтон, 28. мая, 1924, слідуючого змісту (в українському перекладі):

„Мило мені сповістити Вас, що Його Святість, Папа Пій XI, іменував двох епископів: Всч. о. Константина Богачевського бувшого ґенерального вікарія в Перемишлі, для Галичан, і Впр. о. Василя Такача, духовника семинаря в Ужгороді, для уроженців Підкарпаття. Кромі сього мене повідомлено, що один з них має осісти в Филаделфії, а другий в Ню Йорку.

### СЕЛО САРИ БЕРНАРД.

Французи хочуть память славної своєї артистки, Сари Бернард, пошанувати оригінальним і гуманним способом. Зараз по смерти великої драматичної артистки постановили вони оснувати зовсім нове село що носило би назву Сари Бернард. Село було б збірним місцем усіх духових робітників Франції. Жили би вони там для поратування здоровля, а старші: малярі, актори, письменники і т. д. доживали би своїх літ і безжурно могли би ще творити. Цілий рік занімались цим проектом найвизначнійші люде Франції. Письменника Анрі Берґсона іменовано президентом товариства для оснування села Сари Бернард. Збирали гроші. Вкінці призбирали стільки, що могли покласти угольний камінь села. Повстане це село на південь від Парижа, недалеко місцевости Плесі- Робінсон, посеред лісистих горбів заклидуть чудовий парк. Двіста сорок гектарів, на яких ростуть столітні дуби, липи і явори, віддано вже для цієї цілі. Плян парку випрацював Пер Сарду, син звісного французького рдаматурґа, песи якого так рао ґдрала Сара Бернард. Перший кредит, яким розпоряджають основники села Сари Бернард виносить чотири міліони фр. у селі побудують домики на 4—6 кімнат, за річним чиншом 1800—2000 фр. Побудують там спеціяльні робітні для малярів, домики для поетів, укриті в зелені, так що духові робітники, які тепер живуть невесело, зажиють наче ... у раю. Так принайменче сподіються мистці. Треба підождати наскільки дійсність буде тут згоджуватися з уявою.

### ГОЛОД У СИБІРІ.

„Економическая Жизнь" пише, що голод ду Сибірі приймає все більші розміри. Найбільший голод є в Омській ґубернії, страшно терплять німецькі кольоністи. Люде вмирають із голоду.

### КООПЕРАТИВ У НІМЕЧЧИНІ.

Було з днем 31. марта ц. р. 51.306 (і то без кооперативних централь, союзів і т. д.) З кінцем лютого було їх 51.137.

### ХТО ВИНАЙШОВ АВТОМОБІЛЬ?

Звичайно приписують винахід автомобіля Даймлерови. Він у м. грудні 1886-го року вніс просьбу признати йому патент для воза, котрий мав мотор порушуваний нафтою. По звідомленням „Докіментер фінансієр" не є правдиве, будьто би Даймлер перший зажадав патенту для возу, котрий мався би вважати „предтечею" автомобіля. Бельмонтів автомобіль їхав не лише рівними дорогами, але вже й порушався повільно в гору, спинався і на вищі горби. Ці вози будовано з дерева, а мотор мали з міди; мав усі прикмети сьогодняшнього автомобіля. Як богато винахідників, так і Бельмонт не міг покористуватися своїм винаходом. Цілих пятнацять літ працював над уліпшенням моделя і старався дістати патенти, але не міг здобути ні слави ні богацтв. А потім таки його модель, змінений й уліпшений, був основою сьогодняшнього великанського автомобілевого промислу, що стався жерелом збивання величезних маєтків.

### ЦЕНТРАЛЬНЕ ОГРІВАННЯ ДЛЯ ЦІЛОЇ ІСЛЯНДІЇ.

Недалеко міста Рейкавіка (на Ісляндії) є горячі жерела, які могли би огрівати ціле місто. Вже більше літ міське населення користується цими жерелами на ріжні способи, а головно як паровою пральнею. Ці жерела віддалені приблизно один км. від міста. Жінки йдуть із біллям і иншими річами до жерел і перуть пильно. Але найліпше є, що зараз біля цих горячих жерел тече і бистрий зовсім холодний потік, в якому можуть переполокати випране згл. переварене білля. Горячу воду хочуть тепер рурами допровадити до міста і довести аж до хат для огрівання. У воді міститься сірка і є вона радіоактивна, отже ведьми здорова для купання. Це перший раз ужиють теплих жерел для огрівання міста. Коли таке огрівання вдасться, уживатимуть кипучих жерел для центрального огрівання на цілій Ісляндії.

### КОМАХИ-ГРОБАРІ.

Про це й мало хто думає, деідваються трупи цих животин, котрі гинуть природною смертю. Один природник зловив чотири комахи-гробарі, щоби переконатися скільки вони можуть працювати. Протягом пятьдесяти днів закопали вони зовсім дві кертиці, 4 жаби, 3 малих птахів, 2 коники стрибунці (польні коники), утробу одної риби, дві коровячі печінки. Так пророда постаралася, щоби ті комахи усували небезпеку, яка грозила би живим сотворінням, колиб стерво оставало на верха.



## Лівиця французького сенату теж проти президента Мільрана.

ПАРИЖ, 3. червня. — Лівиця французького сенату заявилась таксамо як і лівиця палати послів за усуненнем президента Франції Александра Мільрана.

Коли завтра збереться парлямент на першу сесію, президент Лільран запросить до себе посла Ерріота і предложить йому, щоби склав нове правительство. Ерріо або відмовиться пійти до Мільрана, або пійде і заявить, що прийме сю місію, якщо Мільран зложить йому заяву, що негайно уступить. Тоді, кажуть, Мільран уступить, дарма, що правиця йому се відраджує.

Тепер найбільші шанси на нового президента французької републики має Поль Пенлеве.

### ОБЄДНАНІ СОЦІЯЛІСТИ ЗА ЕРРІОТОМ.

ПАРИЖ, 3. червня. — Конґрес французьких обєднаних соціялістів постановив не брати участи у новому правительстві Ерріота, але підпирати його голосами своїх послів у парляменті. Се запевнює власть Ерріота.

### МАРКС НЕ ЗМІНЮЄ СВОГО КАБІНЕТУ.

БЕРЛІН, 3. червня. — Німецький канцлер др. Вільгельм Маркс явився нині перед парляментом зі своїм кабінетом у незміненому складі.

Всі його заходи задля порозуміння з центром і з правицею невдались і він лишив правительство по старому.

Соціялістичні посли обіцяли його підперти.

### СТАН ЗАЙПЕЛЯ ПОГІРШИВСЯ.

ВІДЕНЬ, 3. червня. — Стан здоровля концлера Іґнаца Зайпеля, котрого постріли соціяліст Карель Яворек, спершу поправлявся, але далі він погіршився, бо повстали комплікації. Тепер вже боїться, що Зайпель сеї тяжкої рани не видержить.

### ПОЛІТИЧНА БОРОТЬБА В ІТАЛІЇ.

РИМ, 3. червня. — По недавній бортьбі фашістів із соціялістами в італійському парляменті нині вже настав спокій. Одначе соціялістичні посли у промовах не перестали різко критикувати фашістів і правительство Муссолінія.

Посол Манчіні, крайний соціяліст, говорячи про промову короля, сказав, що вона має велику вартість для короля, котрий її виголосив, і для особи, що її написала, себто для Муссолінія. Далі заявив він, що Італія під фашізмом невдоволена, переслідувана і понижена.

### ПОВСТАННЄ В АЛЬБАНІЇ.

РИМ, 3. червня. — З Альбанії повідомляють, що повстанці, які ідуть під проводом послів на столицю краю Тірану, мають уже таку силу, що теперішне альбанське правительство може вже скор впасти, а повстанське прийти до власти.

### ПОВСТАННЯ ПРОТИ ПОЛЬЩІ.

РИҐА, столиця Латвії, 2. червня. — З Ковна тимчасової столиці Литви, повідомляють, що на східних землях, які Польща захопила військом, вибухли повстання проти польської окупаційної влади.

В повстаннях беруть участь Українці, Білорусини і Литовці.

Польське правительство післало проти повстанців військо, а у Виленщині проголосило стан облоги.

### РУМУНІЯ ПРИДОБРЮЄТЬСЯ ДО „МЕНЬШОСТИЙ".

ВІДЕНЬ, 3. червня. — З Румунії повідомляють, що румунське правительство тепер зачало придобрюватись до Українців на Буковині і в Бесарабії та до Мадярів і Німців у Трансильванії. Се зі страху перед советськими републиками.

Румуни обіцюють уступки національним „меньшостям", а з Угорщиною хоче заключити приязні умови. Румунський премієр Братіяну вибирається для сього до Будапешту, столиці Угорщини.

### ТРОЦЬКИЙ КРИТИКУЄ СВОЮ „КОМПАНІЮ".

БЕРЛІН, 2. червня. — Тутешня німецька преса опублікувала вчера тайний звіт Троцького, який він вислав на комуністичний зїзд (зїзд російської комуністичної партії в Москві). Сього звіту не прочитано на зїзді, але прочитано і розглянено його в „Ц. К. компартії" (в центральному комітеті комуністичної партії) і в „політбюрі" (політичному бюрі тої партії, яке командирує цілою партією і цілим правительством).

У тому звіті Троцький стверджує, що торговельні починни советської влади в повному хаосі, та що між селянами і міськими робітниками викопано непроходиму пропасть. Далі каже він, що советську систему правління перемінено в диктатурубюрократії, (як за царя) наслідком чого зростає невдоволенне серед населення, яке не знати чим скінчиться.

Вкінці Троцький каже, що большевицькі комісари беруться вирішувати економічні питання без найменьшого знаня і розуміння економіки.

### ВИБУХ ВЕЗУВІЯ.

НЕАПОЛЬ, Італія, 2. червня. — Вулькан гори Везувія знову зачав вибухати. Вулькан викидає горючі матеріяли і ява вже спливає малими потічками з кількох сторін.

### СПРАВА ЯПОНСЬКОЇ ІМІҐРАЦІЇ ДО АМЕРИКИ.

ТОКІО, столиця Японії, 2. червня. — Японське правительство заявило, що з причини виключення іміґрації Японців до Злучених Держав воно вважає, що давня умова у сій справі скінчена. Тепер, каже воно, японські робітники можуть іти до Канади і Мексика.

Протестаційні зібрання відбуваються тут дальше. Влада робить заходи, щоб вони відбувалися спокійно.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

| SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy | | ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи. | |
|---|---|---|---|
| One year | $ 7.00 | На рік | $ 7.00 |
| Six months | $ 3.75 | На пів року | $ 3.75 |
| Three months | $ 2.00 | На три місяці | $ 2.00 |
| Foreign and Jersey City Rates. | | В Джерзи Ситі і заграницею. | |
| One Year | $10.00 | На рік | $10.00 |
| Six months | $ 5.00 | На пів року | $ 5.00 |
| Three months | $ 2.75 | На три місяці | $2.75 |

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тнл. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

# ПЯТИЙ СІЧОВИЙ ЗЇЗД.

Пятий зїзд Січової Орґанізації в Злучених Державах, що відбувся дня 30. та 31. мая в Філяделфії, зробив кілька рішучих кроків.

Провідною думкою цілого зїзду було переконання, що український народ в своїй боротьбі за існуванне та здобутте повної національної свободи мусить побороти в собі нахил до сварки, критикоманію, кириню, а завести на їх місце здисципліновану карність, послушеньство для встанов, собою вибраних, повинуваченне волі загалу, представленого вибранцями загалу.

Йдучи по тій основній думці, Січовий Зїзд висказує погляд, що в справах політичних провід повинен спочивати в руках одної особи, якій мають підчинятися всі партії та ґрупи, що беруть участь у боротьбі за українську державу. По тій самій думці Січовий Зїзд постановив у власній орґанізації завести централізацію, себто зібрати величезну часть влади в руках начальника орґанізації, котрий дістає широкі права заряду, широку свободу в іменованню висших урядників орґанізації та в її управі.

По тій самій лінії ішли також ухвали зїзду про Народний Податок та приналежність до Обєднання Українських Орґанізацій в Америці. І в ухвалі, котра на кождого Січовика й Січовичку накладає обовязок плачення Народного Податку, і в ухвалі, якою признається Обєднанне висловом стремління до національно-державницької консолідації, йде червоною ниткою та сама думка про потребу народної карности серед народа, що хоче вважатися рівним другим та хоче добути собі місце серед свобідних народів світа.

Січовий Зїзд поробив далеко йдучі кроки до скріплення почуття карности серед анархії, що починає закрадатися серед Українців на всіх іміґраціях. Кроки се важні, але се лишень перші кроки. Ділож буде зроблене аж тоді, коли почуттєм карности пересякне не лишень зїзд, і не лишень загал Січової Орґанізації, але весь український народ. Для поширення карности серед Січової Орґанізації причиниться богато її зїзд, а карність Січової Орґанізації причиниться немало до поширення розуміння карности серед цілого українського народа.

Через те в інтересі українського народа лежить, щоби Січовому проводови вдалося переконати загал своєї орґанізації про вагу карности та щоби Січова Орґанізація своїм активним поступованнем показала, що вона не лишень говорить про карність, але й стоїть з другими орґанізаціями в рядах тих, що борються за національну свободу. Коли Січовики та Січовички покажуть, як вони вміють повинуватися рішенням своїх зїздів, коли вони приймуть прикази, дані в імени власти, ними самими вложеної, та коли вони будуть складати національний податок та пристануть з другими національними орґанізаціями до праці й боротьби, яку веде Обєднанне Українських Орґанізацій в Америці, тоді й Пятий Січовий Зїзд не мине для українського народа безслідно, але принесе позитивну користь для справи побудовання української національної соборної держави.

# МІЛЬРАН

Теперішній президент Франції Александер Мільран був колись провідником крайних соціялістів, відомим аґітатором, і автором соціялістичних брошурок. Був навіть крайним серед крайних. Але згодом справів. Правів щораз більше, як тільки сідав на міністерське крісло. Тоді соціялісти не вважали вже його членом соціялістичної партії, але він ще вважався соціялістом. Навіть коли його вибрано президентом республики, то як не він самий то бодай публика вважала його ще соціялістом.

Та яко президент він не тільки розпрощався зі своїм соціялізмом, але у свому націоналізмі і мілітаризмі так заґнався, що перевисшив і самого премієра Пуанкаре. Весь час своєї майже 4-літньої власти в Елізійській палаті він горячо підпирав загонисту заборчу політику премієра Пуанкаре і ще й додавав йому заохоти видержати в сій політиці, а підчас останніх виборів, які 11-ого м. м. убили власть Пуанкаре, вів ще й урядово горячу аґітацію за програмою і кандидатами „національного блоку" під проводом премієра Пуанкаре.

Одначе при виборах і Пуанкаре і Мільран програли. Виграли соціялісти і прийшли до власти. Прийшовши до власти в парляменті, соціялісти обіймають теж міністерський кабінет по уступившому Пуанкаре. Але вони сим йевдоволені. Вони хотіли-б також позбутися шкідника Мільрана. Вважають його відступником від соціялістичної партії і програми; вважають зрадником соціялізму, запроданцем націоналістів і мілітаристів і слугою їх, отже не хотять його бачити головою держави та приймати від нього доручення.

Мають нагоду відплатити йому і навчити його, а через те і других, громадянської моральности, і для сього хотять вжити своєї сили. Хотять вони вжити прецеденту сперед 40 літ, коли то [illegible] до уступлення президента Жіля Греві за нечис[illegible], що парлямент не допускав до складення [illegible] кабінету. Такого способу вживає соціялістична більшість французського парляменту тепер.

Мільран було хотів [illegible], [illegible] до вини й уступити. Але французькі мілітаристи і банкири не хотять до того допустити. Вони кажуть, щоб він не уступав, але насилу накинув парляментови новий кабінет, який йому подобається, а коли сей не дістане заяви довіря, щоб його розпустив.

Мільран тепер вагується, що зробити. Але остатись йому се значить дальша боротьба у Франції, дальша і більша кріза фінансова і політична, а найгірше — [illegible] деморалізація. Та може громадська думка у Франції того не стерпить і спонукає Мільрана, аби вже раз пішов на спочинок та [illegible] кріз на [illegible].

# „НЕДОРАЗУМІНІЯ" БОЛЬШЕВИКІВ З НІМЕЧЧИНОЮ ТА ЇХ ПЕРЕГОВОРИ З АНҐЛІЄЮ

(Оригінальна допись „Свободи" з Відня).

III.

Перед, підчас і по советсько-німецькій авантурі в Берліні велись і ведуться в Льондоні **переговори советсько-анґлійські.** Советська Росія хоче конче, щоби Англичане дали їй порядну **позичку у фунтах штерлінгах,** а Англичане кажуть: коли ви говорите, що ви правні наслідники давного царського уряду, та з тої причини навіть забираєте будинок старого царського посольства в Льондоні, то мусите передовсім признати всі довги, які стара Росія перед і підчас світової війни у нас позатягала. Рівночасно мусите зречися всякої аґітації большевитської не лиш у самій державі але і в середині Азії, як в Авґаністані і в других краях азійських, що лежать в сфері наших інтересів.

Та большевики дуже тверді на пункті „старих" довгів і тут мають зараз готову відповідь: а ви винагородіть нам шкоди, котрі Росія і наші громадяни потерпіли в наслідок цего, що ви помагали білим ґенералам Колчакови, Денікинови і другим у війнах проти нас. Одним словом при тих льондонських переговорах повстає така ситуація, що ні в кут ні в двері.

Остаточно, як доносить „Morning Post", большевики поминаючи справу довгів і відшкодовань заявляють, що за уділенне порядної позички через Анґлію готові дати ось які ґарантії:

1) Передачу східно-китайської залізниці на річ Анґлії;

2) Відкликанне всіх своїх дипльоматичних і аґітаційних місій в Авґаністані;

3) Замкненне істнуючого в Ташкенті інститута для виучування комун. аґітаторів і протианґлійських революційних аґентів.

4) Цілковите здержанне протианґлійської пропаґанди в Перзії і ліквідація всіх орґанізацій і аґентів, що ведуть акцію в Перзії на припорученнє 3-го (ком.) інтернаціонала або в звязи із ним.

Що вже на перший погляд бє в очи в отцій пропозиції, то це що большевики цілком не говорять у ній про **здержанне своєї пропаґанди в Анґлії самій,** та в її домініонах.

Але до цего вони не хотять так легко признатися, і волять говорити про свою аґітацію далеченько в Азії, котра впрочім є для анґлійського уряду і справді дуже небезпечна і непожадана. Що до своєї аґітації у самій Анґлії — їм вигіднійше перекинутися в невинних діточок та станути на становищи **„знать — не знаю, ведать — не ведаю!"** Однак і Мекдоналд і його міністри не такі наївні, як собі Раковський і його прибічники думають. Він знає, що „пролєтаріятська" **етика** (мораль), на котру большевитські рабіни опираються не є цілком „пролетарського" але так прямо таки **дико-азіятсько- жидівською,** як впрочім наприклад і ціле їх судівництво, і т. ин. —

Це етика партійної шайки, котра за всяку ціну хоче удержатись при владі, при **„диктатурі над пролетаріятом"** тай таки над цілою советською республикою, з Великою Україною включно.

При такій етиці — їх ніякі зобовязання чи приречення не зобовязують бо кождий контраґент, що стоїть поза ними — це в їх очах або **„буржуй"**, або **„соціял-зрадник"**, як і сам Мекдоналд, котрого вони тим словечком що дня у своїх часописах прозивають. А „буржуеви" та „соціял-зрадникови" честний пролетарій (читай: член большевицького каґалу) додержувати слова не потребує, так, як в середних віках не потреба було додержувати слова „еретикам" в роді Івана Гуса, котрого спалено живцем поминмо „залізного листа" з боку цісаря Жиґмонта.

І Мекдоналд і його уряд це добре знають, „що це за челядина", з котрою їм довелося тепер в Льондоні переговорювати.

Коли би і прийшло між ними а большевією до якого договору — то Анґлійці певно не будуть собі робити великих ілюзій що до честноти на боці їх контраґентів.

**Мекдональдови ходить** передовсім взагалі **о умиротворенiє світа, о убезпеченне спокійного розвою продукції а через це о усуненне безробіття.** Орґанізувати робітничу клясу найліпше тоді, коли її (зглядно) добре дієсь а не тоді, коли вона безробітна і голодує. В послідним випадку вона добра до устроювання кравалів або большевицьких пучів, а не до серіозної, залізної орґанізації, на котрій стоїть партія анґлійських лебурників, та на котрій стояла і німецька соціял-демократія, заки її розбили (на щастє не цілком) большевитські наємники своєю злочинною рукою!

Та помимо своєї найліпшої волі вже і Мекдоналдови за богато того воловодження, на котре собі позваляє в Льондоні Раковський зі своїми кумпанами. Він мабуть вже незадовго поставить честним висланцям окровавленої білокаменної Москви альтернативу: або робіть серіозну роботу і заключуйте якийсь можливий серіозний договір, або **„пашол дурак в свой Суздаль!"** Коли би він знав спосіб говорення наших синевідських бойків, що продають сливки на бернадинській площі у Львові, то сказав би в тім випадку Раковському ось що: **„не мадзьґай, бо не купиш!"** І хто знає: може Раковський, болгарський жид з румунської Добруджи, а тепер московський політик, та воріг „Українізації" — можеб він це й ліпше зрозумів, як всякі виводи і остереження у дипльоматичній, французькій мові?!

Дуже інтересно є послухати, що такий знаток Москалів та московської душі як президент Масарик говорить про теперішну советську Росію. Він недавно виїхав на італійський остров Сицилію, щоби дещо скріпити своє здоровлє і відпочити по праці підчас зимових місяців. По дорозі бачився з ним співробітник римської часописи „Трібуна", а на його питанне про теперішну Росію заявив йому пр. Масарик ось що:

„Росія буде еще через довгий час в дуже тяжкім фінансовім положенню.

Правда і це, що в тій державі повстає поволи нова буржуазія, але большевики позістають все ще такими, якими були доси. Визнанне советського уряду з боку деяких держав „де юре" — є лише жестом (рухом руки без значіння) бо в сути річи положенне зістає таке, як було. Гляньте лише, що робить осторожна Велико - Британія (Анґлія) навіть після визнання советського уряду на папері. Чиж ви думаєте, що Англичане дадуть гроші не забезпечивши себе якнайсловнійшими запоруками проти большевицької пропаґанди?

Ні! Буьдте пересвідчені, що власне у тім лежить центр цілого питання. Ви мені скажете, що большевики зреклися вже своїх фантазій та пропаґанди світової революції. Нічого подібного, — і коли вони лиш дістануть анґлійські гроші в свої руки..."

Тут Масарик махнув рукою. Нема що казати: він добре знає большевицьку братію!

**Др. Кирило Трильовський.**

# ДУМКИ

Чому сидимо тихо, коли бачимо, що в старім краю починається добра робота? Чому не підіпремо усею силою акції „Рідної Школи", яка хоче виховати для України патріотичних промисловців, ремісників та техніків? Чому не зложимо наших жертв, щоби прискорити і скріпити цю жизненну роботу?

•

Ляхи збираються вислати на українську займанщину тисячі своїх промисловців, ремісників та техніків, щоби із них мати своїх аґентів для польонізації і шпигів, які слідили би за рухом української визвольної роботи. Вони творять тепер десятки нових фахових шкіл для тої цїли.

•

Американські Українці мусять ратувати свою стару вітчину таким способом, щоби сейчас зібрати між собою жертви на українські фахові школи в краю. Навіть жебрак, що живе з милостині, навіть він має можність і повинен щороку зложити пару долярів на ратунок свого поневоленого народу.

•

На визволення Ірляндії складали передовсім ариські робітники в Америці. Пайка айриських міліонерів була цілком незначна супроти складок робітників. Це й не диво, бо тільки бідний чоловік знає біду і спочуває другому, що живе в злиднях на нужді.

Таксамо знають біду й українські робітники і длятого повинні цілим серцем відчути недолю свого рідного народу.

•

Коли любиш Україну, то кілько даш на це, щоб вона була свобідною і щасливою? Поможи, негаючись, „Рідній Школі", щоб вона могла виховати свідомих, практичних людий, які будуть знати, як повести свій нарід „ясним шляхом ід сонцю золотому".

•

Критикуємо усьо, що не по нашій думці, а коли начнеться робота така, якої бажаємо, тоді позасуваємося за припічок і дивимося, що із того вийде. Так не роблять живі люди. Живий чоловік не буде чекати, аж хтось другий витягне громадський віз з болота; він і сам підставить плече під полудрабок або вхопить за колесо, щоб добути віз скорше на тверду дорогу.

Такою твердою дорогою є вихованнє нашої молоді для практичних фахів.

Приказують Словаки: — Гей, коби я мав той розум, що його має Українець по обіді! — У тім й ціла біда, що в нас той розум приходить аж тоді, як вже другі позїдали усьо, як на столі не остало нічого. Оттак і ми додумаємося помогти створити краєви українські фахові школи аж тоді, коли Ляхи повпихають своїх ремісників та промисловців у кожне наше село і місточко, а сітию своїх ляцьких кооператив вкриють усю українську землю, яку заграбали.

•

Ми бачимо, як наша вбога еміґрація в Чехах створила такі фахові школи у „Селянській Спілці". При дуже невідрадних умовинах наші бідні еміґранти постаралися там о те, щоби навчитися чогось такого, що дасть їм незалежний хліб та що придасться для України. О скількож важніще, щоби такасама робота могла повестися у кожнім українськім повіті в Галичині, на Волині, на Холмщині!

•

Край сам не створить такої роботи, бо він знищений війною і прибитий неволею. Колиб українська еміґрація в Америці дала тільки окрушки із того, що вона може дати, то і так була би це велика поміч для вітчини. Але чи Україна не варта більше, ніж окрушків?

•

Бувало у нас таке, що дехто відмовлявся від складки, бо казав: — не дам на панів та паничів, хочби і своїх! — Та вже тепер тої вимівки нема. Хто дасть тепер, то дасть на це, щоби виховати в краю свідомих робітників, правдиву трудову інтеліґенцію. Нашими складками поможемо створити інтеліґентних українських ремісників, промисловців і техніків — такі кляси, без яких ніякий народ не годен обійтися, які мають первоядну вагу навіть у комуністів.

•

За кілька років будуть вже великанські висліди з нашої помочі, коли вона буде така, як слід. Кожний доляр складки піде на вагу нашого національного значіння і сили. Можемо цею справою заінтересувати і американський загал, серед якого живемо. Практичний американський народ зрозуміє і доцінить наші зусилля і певне не відкажеться нам помогти. Тільки зачнім, як належить, щоби Американці побачили, що ми справді заінтересувалися справою!

•

Наша суспільність в краю вступила на добрий шлях. Поможім їй на тім шляху витревати!

**Чуй-Дух.**

# ПОЛЬЩА, БІЛОРУСЬ І ГАЛИЧИНА.

Варшавський дневник „Курєр Польскі" з 30. квітня с. р. містить передову статтю на тему: „Білорусини". На думку ґазети, білоруська справа у Польщі приймає грізний оборот для польської державности. На Сході твориться білоруська република і туди до неї звертаються очі Білорусинів. Білоруські ес-сери (соціялісти-революціонери) в Польщі получилися з комуністами для боротьби з Польщею, а уміркована білоруські ґрупи зблизилися з російською еміґрацією. Польща своєю політикою і своїми безпардонними переслідуваннями спричинила те, що вся майже білоруська інтеліґенція виеміґрувала. Білоруська молодь, покінчивши середні школи та не маючи вступу на польські університети, виїздить на студії до Праги, Берліна, Відня, Дорпату, Риги а найбільше її їде до Ковна або до Минска.

„Те що дїється — пише ґазета — між Білорусинами тепер є пробуджуванням народньої душі. Рух цей росте і кріпшає з кожним днем. З ним треба рахуватися. Трактувати його як переступство одиниць було би звичайною сліпотою. Можна замкнути до тюрми десятки і сотки одиниць, можна їх повісити, але такими заходами положення ніхто не опанує. У найкращому разі придуситься на хвилину огонь на те, щоби він вибух зі скріпленою силою".

Квестіонувати істнованне білоруської національности не можна. Се було би страшною помилкою. А коли білоруська національність істнує, то вона буде розвиватись і проти волі Польщі. Щоб її позискати, треба за всяку ціну зірвати з політикою денаціоналізації Білорусинів, а противно, треба їх рух за всяку ціну піддержати та скріпити. Бо

„співжиття — пише ґазета — є конечне. А конечне не лише тому, що ми зайняли край збройною силою, але передівсім ще й тому, що жиє там велика скількість польського населення, що істнує там польська культура, що східні землі збільшили польську літературу, польське мистецтво і наш історичний дорібок не одним клейнодом."

Результатом усіх тих міркувань є висновок, що треба Полякам пійти на стрічу білоруському національному рухови шляхом надання амнестії для білоруських інтеліґентних еміґрантів, шляхом покликання до праці в урядах Білорусинів інтеліґентів, розписання конкурсу на білоруські шкільні підручники і т. д., і наконець шляхом надання Білорусинам таких прав, які мають Українці у „Всходней Малопольсце".

До сього львівське Діло від себе пише:

От тут то й „кришка!" Добалакався і доміркувався „Курєр Польскі" аж до такої толєранції. Довести права Білорусинів до того, що ми маємо тут у Галичині — се значить клин клином вибивати і кпити собі з Білорусинів.

Коли „Курєр Польскі" дійшов вже до таких побажань для Білорусинів, то далі може снувати нитку своїх толєрантних мрій ще красше.

І так на зразок східно-галицьких прав для Українців треба Білорусинам — на думку того-ж „Курєра" — дати білоруську початкову і середню школу, а у виленському університеті заснувати для Білорусинів катедри білоруської мови, літератури та історії.

Бачиш сам, читачу, як се все гарно звучить. В нас тепер еволюціонують наші права на полі шкільництва в бік висшої культури; вони систематично надівають польську політуру і Поляки роблять се для нас добровільно, без ніякого зовнішнього ні внутрішнього примусу. Наші катедри Поляки добровільно позносили у львівському університеті ще в 1919 р. Все те діялось очевидно і надалі дїється по найліпшим інтенціям „Курєра Польського".

Ох, Брате, Білорусине, аж тепер можеш переконатись, хто твоїм приятелем! „Рурєр Польскі" бажає для тебе такої автономії, яку маємо ми Українці саме тепер у Східній Галичині. Та автономія спливає для нас також цілком добровільно з польського боку, цілковито так, як того бажає для Білорусинів „Курєр Польскі". Блажені польські політики і блаженна їхня преса у своїй пренепорочности.

## НІМЦІ В ТУРЕЧЧИНІ.

Найбільший політичний і економічний вплив у Туреччині — як і перед війною так і тепер — мають Німці. Останніми часами, відколи Кемаль паша почав впроваджувати ріжні реформи, Німці щодня доходять до більшого значіння і впливу. Недавно дістали в Туреччині значні економічні концесії. Богато німецьких інжинірів і инших фаховців одержали від турецького правительства зайняття в Анґорі. Німці стараються щоби на німецькі університети ходило якнайбільше турецьких студентів і це їм вдається. Не лише з Туреччини, але й зі Сирії, Єгипта і Перзії є на німецьких університетах богато турецьких студентів.

# З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

## „Ворог мого ворога — мені приятель".

(З берлінського тижневика Літопис).

Найновіща книжка про цісаря Вільгельма II. містить у собі м. ин. такий спомин: „Наша розмова оберталася зразу коло чисто військових питань у веденню війни на сході і заході, а далі дійшла до питання, чи се не була страшна очайдушність — доводити до полекші на сході шляхом піддержування революційного розкладу російської армії? Чи В. Величність не пізнали сеї небезпеки?' — Цісар відповів: ,Збольшевичення російської армії, що нам остаточно дало вільну руку на сході, піддержували ми на бажання головного военного проводу (Oberste Heeresleitung). Притім дуже недоцінювано політичну небезпеку власного зараження, яке помалу увійшло в кровні колії німецького народу і, вміру зросту фізичного і морального давління, викликало щораз більший розклад. Військовий провід дивився з щораз більшою журбою на ознаки зараження і складав вину на цивільні власти. Сі знов відчували такі закиди як неоправдані і загубили задоволення у співпраці. Тимчасом в народній душі отруйне зілля заведених націй гнало вгору і зїдало здорові паростн національної єдности.' — ,Та чому не виступилося проти сього з усею енергією?' — ,Домагання сильного проводу піднималося часто. Воно було оправдане, одначе воно значно змішувало причину з наслідком. Безпроводність була ознакою хорої душі, а не навпраки...'"

Читаючи сю розмову про давно вже і добре знані події і правди, думка біжить від Вільгельма й Німців до... земляків. Хто з нас вільний від подібного політичного гріха? В буквальному й образовому розумінню. Історія 1917 і 1918 років, однаково як у Наддніпрянщині так у Галичині, дає безліч зразків такої самої „бистроумної" нашої політики, як була й гогочасна німецька. Та сьогодні, не думаємо забігати у минуле, хоч і як воно було-б корисно для „заочної освіти" в політиці (проф. Коваль вибачить мені сю літературну крадіж); наша сучасність виявляє ще таке богатство отруйного зілля і симптомів хорої душі, що можемо обійтися й без історичних екскурсів. Се зілля мабуть ще отруйніще, а душа ще більше хора, ніж вони були шість і сім літ тому назад.

В політиці, як узагалі в життю, панує ціла низка правил, набутих досвідом, яким розумний припсує тілько відносну, релятивну правдивість, натомість дурень бачить у них абсолютну, непорушну догму. Сюди належать м. ин. такі погляди, як: „все що мойому противникови шкодить, мені корисне", або „ворог войому ворогови — мені приятель". В імя такої догми большевизували Німці Росію в 1917-ім р., поки не побачили, що вони большевизують себе і поки сим способом не виелімінували своїх природних союзників на сході поза европейський політичний систем і не опинилися, самі безборонні, в колі безоглядних ворогів. В імя подібної „правди" Франція старалася недавно розкласти до кінця німецьку імперію, політично й економічно, поки її власне політичне і фінансове становище не захиталося. І знов Німці, з яким одушевленням привитали вони недавну валютову катастрофу Франції! На те тілько, щоб у висліді заплатити американському міліярдерови Морґанови таку страшну контрибуцію, якої стало-б на цілі роки репарацій для цілої антанти. Виходить — що й між ворогами є означена полоса спільних інтересів, якої не слід спускати з ока; що тактика шкодження противникови всякими способами і всякою ціною дуже обосічна і, нераз буває, завдає більші втрати тому, хто нею користується, ніж тому, проти кого вона обернена. Се показується і тоді, коли між противниками проведений сильний міждержавний кордон — кордон твердинь, штиків, митних комор, паспортів, цензур і т. ин.; а що-ж сказати про противників в межах тої самої держави, того самого господарського механізму, тої самої громадської обпільности?

Переходячи до наших національних обставин, зупинимося тілько на двох проявах, т. ск. типових. Одна з сфери політичного почування, друга з поля практичної — вибачайте — політики. Що між Польщею й Українцями, приневоленими бути підданими їй, панує глибока, добре основана й ще краще зрозуміла національно-політична ворожнеча, — в сьому нічого дивного. Що Українці не мають причини і потреби бажати богато й великих політичних успіхів польським урядам, — се розуміється само собою; так само, як можна бути вибачливим за українські більш або менш наївні вияви злорадіння з приводу їх невдач. Одначе тілько до означеної границі. Бо коли прим. українська преса плескала з утіхи в долоні з приводу кождої знижки польської марки і похнюплювала голову з приводу кождого валютово-політичного успіху польського уряду — то така поведінка подекуди нагадує філософію загніваного хлопчика: „добре моїй нянці, що мені в ноги зимно!" Певно, на упадку валюти й інфляції деякі сфери дуже добре заробляють, прим. промисловці, банки й уряди ,та величезна маса, а в ній всі Українці, тілько руйнуються. Нема сумніву, що 5-літня грошева анархія в Польщі сильно обнизила заґально-національне майно всеї держави, може до 25% або й 15% первісної вартости; та що майно самого українського громадянства в Польщі обнизилося, з тієї самої причини, розмірно далеко більше, двічи або тричи більше — про се також не може бути сумніву. Одним словом, коли наша преса не могла чи не хотіла опановувати своїх субективних почувань, то виявила їх цілком фальшиво.

Другий приклад. „Ворог мого ворога мій друг". Так, до означеної міри воно вірно, одначе наші Галичане сеї міри не знають. Коли неавидять, то безмежно; коли люблять, то поринають з головою. І дружба їх з вороговим ворогом переходить доволі замітно у службу і жертву сьому другому. Не знати чому виробився у них погляд, що марксизм, комунізм, демагогія, анархія і т. п. шкідливі й небезпечні тілько національним противникам (тому їм усього того сердечно бажають), натомісць що вони самі цілком безпечні від таких благодатей, тому можна й потрібно не тілько терпіти сі течії у себе, а й піддержувати їх, поручати, наслідувати і т. ин. Хиба вони забули вже досвід 1920 року і самі тужать до „радянських" актів і порядків? Або може повернули вони назд до переконання, що українське питання в дійсности не національне, а соціяльне, яке може бути розвязане тілько в дусі крайних соціяльних доктрин, і тому українському духовенству, міщанству, інтелігенції треба згори капітулювати? Чи одно, чи друге, — а наша національно-політична думка цілком збилася з дороги. А може й ні; може вона тілько йде старим історичним шляхом, на якому ми ніколи не робили власної національної політики, тілько завсіди чужу: або наших ворогів або ворогових ворогів. Невже так буде до кінця світа?





## 50-ЛІТТЯ ХОРВАТСЬКОГО СОКІЛЬСТВА.

Сокільство взяло свій почанок між Чехами. Чехи Мірослав Тирш і Гінко Фіґмер основали чеський Сокіл 1862 р. Мав він наскрізь славянський національний характер. І зараз чеське сокільство виступило до боротьби проти сильної ще тоді ґерманізації в Чехії. Инші Славяни, що жили й училися тоді в Празі, зацікавились цим національним руханковим відродженням Чехів.

Перші пійшли слідами Чехів Словінці. Оснували „Южний Соколь". За Словінцями пійшли Хорвати. В початках 70-их років була ще в Хорватії доволі сильна ґерманізація, абсолютизм. Пожарні товариства були під впливом Німців, в ґімназіях учили по німецьки. Загребські Німці постановили оснувати руханкове товариство „Turnverein". Як лише довідалася про це хорватська молодь академики, розбіглися по місті і зааґітували проти цього, а за оснування хорватського „Сокола", такого, як уже був у Любляні й Чехії. Перші заслуги для цього поклав загребський лікар др. Фон. Було то 5. червня 1874-го року. До основників хорватського „Сокола" належали між ин. ґімназіяльні професори, а навіть священик Иосіп Торбар, котрий хоч духовник був великим прихильником руханки і мандрівництва (альпіністики). На початок записалося 185 членів. Тепер жеж хорватський „Сокіл" гарно розвинувся і має теж і кінний відділ.

## ВИНИЩУЙМО ХАТНІ МУХИ.

Муха своїми прикметами мамуть найпоганійша комаха, з якою чоловік має до діла . Не лише тому вона така огидна, що виростає в смороді, але й тому, відвідує неохайні місця. Такі місця покидає щойно тоді коли дістанеться до людських мешкань. Тоді заражує, затроює харчі, поживу і поширює недуги. Хатня муха є ненаїсна, а жере богато, скоро й безупину. Вона літає і лазить по харчах; тоді носить передусім на волосатих частинках ніг зародки заразливих недуг, яечка галапасів (паразітів) і орґанічні відпадки. Коли муха сяде на стіл, оставляє небезпечний матеріял на харчах. Коли таку заражену поживу зїмо, коли вона ідстанеться у жолудок — ми таксамо заразилися. І з цього може повстати недуга. Муха не літає далеко. Рідко коли відлітає надто далеко від місця, в якому виляглася. Звичайно держиться у крузі 200—300 метрів. Коли в якійсь околиці показалось багато мух, то це знак що розмножилися у недалекій віддалі.

Мухи спричинюють ріжні недуги. Підчас еспансько-американської війни звернули уважливі люде пильну увагу на муху, як на таку, що поширює тиф. Сотки вояків погинуло від цієї недуги. Переконалися, що тиф дійсно ширили мухи. Коли мухи можуть літати свобідно від харчів до харчів, можуть заразити всяку їх верству. Звичайно є молоко предметом такої зарази. Переконалися, що численні епідемії тифа, з смертним вислідом, мали свій початок у молоці, що не було як слід забезпечене перед мухами. Коли купуєте харчі у крамницях повних мух, то може бути, що харчі ці спричинять заразу, а коли такі харчі їсьте сирими, можуть спричинити і неугу.д Хоч ми бережемося, то всетаки ми наражені на зараженне тифом із його звичайного, первісного жерела. Наслідком недбайливости инших людей, ми робимо — може бути — все, щоби перешкодити розмножуванню мух, але ми всетаки жиємо в небезпеці. Доцільне, старанне нищення мух це обовязок кождого чоловіка, цілої околиці, краю і слід уважати його санітарним обовязком. Друга зараза, яку мухи часто поширюють літом, це червінка (крівавиця, дизентерія). Понайбільше нездужають нею діти, але й старші можуть також хорувати на неї. В 1920-му році померло в Зед. Державах 38.514 дітей наслідком червінки й запалення жолудка.

Якже ж освободитися від мух? Нищити їх усякими способами все і всюди. Треба вести з ними систематичну боротьбу. Лише безупинною боротьбою всіх горожан даного округа і при помочи санітарних властий і всіх стоваришень є можливо осягнути бодай якийсь успіх у нищенню мух.



## ДОРОГОЦІННА БІБУЛА.

Один анґлійський збирач заплатив за одинокий кусник бібули тонно сто фунтів стерлінґів, цей кусень бібули має безсумніву історичну вартість, бо розпізнати на ній можна виразно підписи маршала Фоша, адмірала Веміса, Ерцберґера (котрий згинув трагічно), а також його завзятого ворога Гельферіха. А саме цією бібулою послугувалися підписуючі документ, котрим 11. падолиста 1918 року заключено перемиря і закінчено світову війну.

# МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 64, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні і місячні збори відбудуться в суботу, дня 7. червня в галі під ч. 435 Мейн ул. Обовязком кождого члена явитися на тих зборах і вирівнати свої залеглости. Єсть також важні справи до полагодження. — В. Гриторчук, предс.; М. Сас, секр.

ФІЛЯДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Мир, від. 324, повідомляє, що піврічний мітинґ товариства відбудесь о 3. год. попо. в неділю, дня 8. червня в галі Ккр. Гр. під ч. 2309 Фарфонд Еве. Всі членів проситься прибути. — Никола Самбір, предс.; Іван Слободзян, секр.

ВУДГЕЙВЕН, Н. Й. Тов. Вільна Україна, від. 200, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітинґ відбудеться в неділю, дня 8. червня в галі де звичайно. Проситься всіх членів місцевих і позамісцевих прибути на сей мітинґ, бо є богато справ до полагодження. Неявившийся член заплатить 50 ц. кари а урядник $1.00. — І. Ордян, предс.; Я. Паращук, секр.; П. Господарець, кас.

БРОНКС, Н. Й. Тов. „Любов", від. 298, повідомляє всіх своїх членкинь і членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 8. червня в галі під назвою Булевард Палас, 1130 Сотери Булевард, коло 167 ул. З вречин що галя виналежена на 2 години, то збори розпічнуться точно о 2-гій годині пополудни: Хто бажає стати членом тов. „Любов", і Союза в Бронкс най прийде на збори на означений час.

ФІЛЯДЕЛФІЯ, ПА. Подаєсь до відомости членству Тов. „Єдність", від. 163, що згідно з ухвалою з дня 20-го мая с. р. Тов-о „Єдність" переносить свій осідок до галі Укр. Клюбу на 847 Френклин вул. Як також змінено неділю зборів, на другу неділю в місяці. Слідуючі збори відбудуться в неділю дня 8-го червня 6. р. о годині 1-ій пополудни в галі Клюбовій. Тому проситься всіх членів прибути точно на час, тому що є важні справи до обговорення, між іншими буде справоздання з балю. Також товариші, незабувайте про нових членів. — С. Гвіздь, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 289, повідомляє всіх членів, що піврічний мітинґ відбудеться в неділю, дня 8. червня точно о 2-ій годині пополудни. Повідомляється всіх членів, щоби явилися на мітинґ бо є важні справи до полагодження. Мітинґ відбудеться у товариша Гусаря під ч. 546 Н. Гудман ул. Будеся принимати нових членів до товариства і до К. Н. Союза. Котрий член не явиться заплатить доляра кари, а урядник 2 доляри. — А. Гусан, предс.; Никола Третяк, секр.

ІСТ ЙОНҐСТАВН, О. Сестр. Пр. Діви Марії, від. 119, повідомляє своїх членкинь, що дня 8. червня о годині 3-тій пополудни відбудеся піврічний мітинґ під числом 125 Гордон Еве. Обовязком кождої членкині явитися. Неприсутна членкиня підлягає карі 50 цнт, а урядничка $1.00. — Марія Оленин, предс.; Марія Бурка, секр.

СЛІКВІЛ, ПА. Уряд бр. св. Гн. Хр., від. 126, повідомляє всіх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітинґ відбудеться в неділю, дня 8-го червня о год. 2-гій пополудни в галі Кірніцки. Справи є дуже важні тому проситься, щоби всі члени явилися. Неявившийся член заплатить кари 50 цнт., а урядник $1.00. — Никола Кіч, предс.; Йосиф Бубняк, секр.

МАЙНЕРСВІЛ, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 78, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітинґ відбудеся в неділю дня 8. червня в галі церковній зараз по Службі Божій. Обовязком кождого члена есть прибути на сей мітинґ бо єсть важні справи до полагодження. Член непривший на сей мітинґ заплатить $1.00 кари, а урядник $1.50. — Антоній Бончак, предс.; Андрій Бончак, секр.

ОЛІН, Н. Й. Тов. Зап. Січ, від. 363, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітинґ відбудеся в неділю, 8. червня о 2-гій годині пополудни в Грінвуд гали. На сей мітинґ мусять всі члени явитися, бо суть важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить $1.00 кари, а урядник $2.00. — І. Мацкула, предс.; І. Скробач, секр.

ЙОНҐСТАВН, О. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 230, повідомляє, що піврічний мітинґ відбудеся о 2-гій годині попол. в неділю, 8-го червня в галі Литвінській під ч. 628 Френклін Еве. Контрольна комісія здасть справоздання з 5 місяців. Будеся принимати нових членів до Бр. без вступного а до Союза після статута. Отсим проситься всіх членів явитись на мітинґу і вирівнати довги. Не явившийся член заплатить кари 50 ц., урядник $1.00. — Ю. Присташ, предс.; І. Гармич, секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. Тов. Українських Січових Стрільців, від. 44, повідомляє своїх членів, що піврічний мітинґ відбудесь в неділю, 8. червня о годині другій пополудни в Гр. православній гали. Проситься усіх членів прибути і вирівнати свої залеглости. — Лука Демчик, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Зап. Січ, від. 367, повідомляє, що піврічний мітинґ товариства відбудесь о 7.30 годині вечером в вівторок, 10. червня в галі церковній під ч. 303 Гудсон Еве. Проситься членів, щоби прибули на мітинґ, бо буде піврічне справоздання і справа пікніку. Не явившийся член заплатить 25 ц кари, а урядник 50 ц. — А. Бабій, предс.; М. Антонів, секр.















АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

# ЧЕТВЕРТА ЗАПОВІДЬ.

Повість з галицького життя.

(Продовження). (20)

— Вибачайте, тату, а я вас не оповажнив за мене говорити, а я вже повнолітний, і о своїй долі сам хочу рішати. — Василь був страшно схвильований і засоромлений, що перед людьми говорить про його батько мов про дітвака. Він бачив, що приятелі недоговоряться з батьком до путнього кінця і загадав покінчити діло відразу.. Він побагрянів на лици. Руки йому дрижали, а таксамо і губи, котрі закусував зубами.

— Ти дурень, тай годі, скав Пандяк грізно до сина — як старші говорять, то мовчи і слухай.

О. Дубовий аж скіпів з досади.

— Як можете в такий зневажливий спосіб говорити до покінченого богослова? Йому лише поріг переступити, а буде священиком.

— Овва! Хибаж між священиками нема дурнів? Я сам таких бачив.

— А між селянами, каже о. Дубовий одвеєдний до пасії є хами і свині, і я також їх бачив.

— Єгомосьць! До кого ви пете? питає Пандяк і заскалив своє око — вважайте, що то в моїй хаті і я тут господар...

О. Дубовий вже мав на це відповісти, як вмішався о. Городецький.

— Мені соромно, Павле, що мій парохіянин так нечемно поводиться з гостями і то ще з духовними.

— Гості не прохані, та не кликані, то є гості.

Тепер виступив Василь.

— Позвольте отці духовні — шкода говорити одного слова. Я жадної інтерцизи не жадаю а моє весілля відбудеться під Пилипівку так як вже було умовлено

— Як ти так зробиш, паничу, то ти мені не син, а я тобі не батько.

— Без такого батька я обійдусь, — крикнув Василь. У його запилали очи кровю, увесь дрижав, стискаючи судорожно кулаки...

— Ти щенюку! засичав Пандяк, устав з лави і став до сина наближатися поволи. Притім впялив в його свої колючі очи, котрими його наскрізь провертував. Василь від цього погляду наче скаменів. У йому застигла уся кров, руки і ноги задеревіли, що не міг з місця рушитись.

Павлиха скочила і станула поміж батьком і сином.

— Павле! чи ти посатанів? Ти хочеш сина, і ще такого сина занехаяти?

— Марш мені з хати, крикнув несамовито на Василя показуючи двері. Василь наче провинившийся школяр понхюпив голову і не кажучи слова вийшов до сіней.

Оба пан-отці повставали і вийшли теж з хати непращаючись. О. Дубовий аж дрижав зі злости, бурмотів під носом і лаяв по польски: мурга, хам, свиня, дай му обухем в лєб, то зараз бензе грженчни! Доперва як доходили до попівства вгамувався трохи, відсапував важко і каже до о. Городецького:— Знаєте, що серед таких обставин, то можна забути на четверту заповідь божу!

— Так, так, та що тепер робити далі з тою справою, в яку ми оба застрягли? Старий Василя прожене з хати, як же він проживе критичний час до ординації, а властиво до весілля?

— Скажіть краще, що він його вже прогнав, бо я би Василеви дуже це взяв за зле, коли б він до хати вернувся, а що до цього, як він проживе, то нічим журитись. До весілля ще живе у вас, хліба вам не переїсть, ні хати не переле-жить. За це буде мати поміч як до тепер у проповідництві. Я би взяв його до себе, та ви знаєте, скільки у мене дітий, а місця мало. У Підліській також не можна.

— Та я би радо його приняв миж не такі бідні, а я вам признаюсь, що боюся помсти старого...

— Гадаєте, що Пандяк збунтує вам парохію? чого вам боятися?

— Парафії він не збунтує, бо ніхто за ним не піде, його ніхто не любить, а всі бояться. То чорт не чоловік, він може на все зважитись. Побачите, що тут щось страшного станеться...

О. Дубовий почувши це задумався і так й сили мовчки йому теж мало стало перед тим чоловіком з демонськими очима. Начеб на своє заспокоєння він говорив:

— Бійтесь Бога, таж ми не живемо в американських праліссах, а в державі, маємо жандармерію, суди, а коли треба то й військо.

— Але держава щоб яка не може собі часом дати ради з гільтаями. В прочім воля Божа... Я покищо візьму Василя од себе, побачу, що старий на це скаже. Та коли би він заявив мені, що цього не хоче, то я би не міг спротивитися. Я хочу на старість мати спокій, а цей діявол перед нічим не завагається.

О. Дубовий нагадав собі щось і завернув до хати Пандяка.

Василь, як його батько з хати прогнав, вже не вертав там. Пішов до шпихліра, де була його скринка і став складати свою мізерію і пішов з нею на вулицю. За ним вибігла мама.

— Васильку, май розум, не роби сорому на ціле село. Потерпи, а побачиш, що все буде гаразд. Тато висапається і подобріє.

— Хай той сором'иться, хто до цього довів. Я не верну. Коли мене рідний батько з хати прогнав, то нічого мені тут робити. Я в світі не пропаду, а нікому не позволю доптати себе ногами.

— Так ти, сину покидаєш мене на все? Вона заплакала — бодай я була того не дожила.

— Мене би Бог покарав, мамо, колиб я вас покинув. Ви мені нічого злого не зробили і з вами частенько буду стрічатися. Василь поцілував маму в руку і пішов далі.

Старий Пандяк сидів на лаві і бачив крізь вікно усе. Хотів підслухати що жінка з Василем говорила, та не чув нічого. Павлиха вийшла в хату і заломила руки.

— Опозорив ти нас, небоже, гляди, щоб колись того не жалував, як буде вже за пізно...

— Хочеш, щоб я пішов його перепросити? Коли у мене нема червоної шапочки.

— Так би треба зробити, бо він нічим не провинився, не обидив тебе.

— Обидив мене тим, що моїй батьківській волі противлявся. То чим він тепер є, має мені лише подякувати. Я старався, посилав в школу, дбав про усе, а тепер то мене не потрібує і фиркається. Але я його ще так приборкаю, що на колінах буде мене просити вибачіння.

— Ціле село буде з нас сміятися.

— Овва! мене це ні морозить ні гріє. Село вже не від нині на мене чортом дивиться, хоч я неодному помагав, та колиб мене не боялись, то давно би мене прогнали люблі сусідоньки.

Тимчасом Василь йдучи вулицею стрінув о. Дубового.

— Не робіть собі Василю, з тої дурної авантури нічого. Ваш батько страшний чоловік, та він вам нічого не зробить...

Куди ви вибрались?

— Хочу поїхати до мого шкільного товариша до Мокрян. Він там учителює і там пересиджу до весілля.

(Дальше буде).